DISSERTATIO
MEDICA INAUGURALIS
DE
APHTHIS.

QUAM,

ANNUENTE DEO TER OPT. MAX.

Ex Auctoritate Magnifici Rectoris,

D. TAC. HAJ. VAN DEN HONERT

S. S. THEOLOGIÆ DOCTORIS; EJUSDEMQUE FACULTATIS UT ET ANTIQ. JUDAIC. IN ACADEMIA LUGDUNO- BATAVA PROFESSORIS ORDINARII.

NEC NON

Ampliſſimi SENATUS ACADEMICI *Conſenſu,*
& *Nobiliſſimæ* FACULTATIS MEDICÆ *Decreto,*

PRO GRADU DOCTORATUS,

Summiſque in MEDICINA Honoribus & Privilegiis
ritè ac legitimè conſequendis,
Publico & ſolemni Examini ſubmittit.

JOANNES KNEPPELHOUT, Schiedamo Batav.

Ad diem 23. Januarii 1733. Hora locoque ſolitis.

LUGDUNI BATAVORUM
Apud JOHANNEM VAN ABKOUDE, 1733.

ERUDITISSIMO & CELEBERRIMO VIRO

WILHELMO VINK,

MEDICINÆ DOCTORI, ET PRACTICO, QUO GAUDENT ROTTERODAMENSES, FELICISSIMO ET FAMOSISSIMO, ANATOMES ET CHIRURGIÆ LECTORI DEXTERRIMO.

STUDIORUM SUORUM FUNDATORI OPTIMO, FAUTORI ET PROMOTORI INDEFESSO.

Haſce ſuorum ſtudiorum primitias, in animi grati pignus offert

JOANNES KNEPPELHOUT.

DISSERTATIO MEDICA INAUGURALIS DE APHTHIS.

§. I.

Morbi nomen, Definitio, & ſedes.

Aφθαι Latinis *Lactucimen*, Belgis de *Sprouw*, videntur commode derivari ab ἅπτεσθαι, hoc eſt incendi, licet hinc viderentur omnia, quæ a partium ardore prodeunt, dici poſſe Aphthas; & hoc nomen a priſcis Medicinæ Cultoribus, variis partibus laborantibus fuerit datum, aſt hiſce temporibus uſu venit illo nomine ſtricte inſignire hunc morbum, de quo animus eſt breviter diſſerere.

§. II.

Apthæ Paſſim in ſcriptis Medicorum definiuntur eſſe *parva, rotunda, ſuperficiaria ulcuſcula os internum occupantia*;

quamvis revera potius appareant, tubercula, vel puſtulæ non diu poſt illarum ortum ſquammoſæ, atquê ſic rite diſtinguuntur a ſordibus oris, quæ ſunt 1°. pelliculæ hirſutæ verſicoloris, labia & os internum occupantes, ſæpe apparentes in morbis acutis primo albæ, dein cineritiæ, tandem fuſcæ, nigræ habentes ſuam ſedem in fiſtulis ampullularum, & fiſtulis villoſis arterioſis obſtructis materia quadam exuſta, quæ eſt materia impetu circuitus humorum magno depoſita, & exſiccata; hæ tandem vera necroſi decidunt, 2°. materia mucoſa, ſpiſſa, aëre exſiccata.

Aphthas has ſi quis accurate examinat, videntur eſſe emiſſariorum ultimorum, in os liquidum ſalivoſum, mucoſum, effundentium obſtructiones eminentes, factæ ex obturatione illorum canalium extremorum, per humorem viscidum eo delatum.

§. III.

Præter glandulas Parotides, quæ ſalivam ſecretam per ductus ſuos proprios, circa dentem tertium molarem ſuperiorem dimittunt in os; præterque glandulas Intermaxillares quæ ſua emiſſaria ad anteriora emittunt, circa frœnum linguæ; & præter glandulas ſublinguales Rivinianas, vel Bartholinianas ſimilibus oſculis patentes ſub lingua vel hiantes in ductibus glandularum Intermaxillarium, præter hos ſex fontes ſalivoſos, in lingua, palato, gingivis, labiis habentur emiſſaria exigua, humorem longe tenuiorem, ſed ſalivæ ſimillimum exſtillantia, videantur magni illius luminis, hujus ſeculi CL. H. BOERHAAVE Profeſſoris & Præceptoris mei venerandi *Inſtitut. Medic.* §. 65. *n.* 4.

Sid & præter hæc emiſſaria, palatum anterius, ſed maxime palatum mobile, uvula, tonſillæ, pharynx, habent cryptas multas glanduloſas materiam mucoſam fundentes, ut Schneyderus, Valſalva, Nuckius docent.

In his Emiſſariis arterioſis & mucoſis habetur ſedes Aphtharum, nam microſcopiorum acies attente Examinanti detegit

git Aphthas eſſe ſquammulas elevatas, ſub quibus innumera vaſcula occluduntur, dum interim vis vitæ urgens, Epithelion, elevat, & glomer exiguum format, præterea Aphthis jam jam prodituris frequens eſt videre, os multo eſſe aridius, & ſi eæ copioſiſſimæ erunt, ſæpe os plus ſiccum obſervatur, indicio euidenti emiſſaria dicta eſſe obſtructa, atque hinc eluceſcit unicam & ſimpliciſſimam talem puſtulam conſideratam eſſe unicum emiſſarium vaſculi ſalivoſi, vel mucoſi obſtructum; ſimul quoque intelligimus quod ſi millena emiſſaria talia ſibi contigua, eodem tempore obſideantur, Aphthas tum neceſſario quaſi confluentes mutari in ſua facie, & extendi in Cruſtam.

Ex horum emiſſariorum conſideratione facile apparet, Aphthas non ſemper contineri in arctis oris interni limitibus, ſed eas quandoque obſidere alias noſtræ machinæ partes, ubi utraque ſpecies talium emiſſariorum habetur, vel & ubi duntaxat una harum ſpecies occurrit, imo & obſervationes hoc docent; Aphtas enim occupare labia, omneſque oris interni partes, quales ſunt, gingivæ, genæ internæ, lingua, palatum, fauces, tonſillæ, uvula nemo negabit qui plus ſimplici vice, oculis attente luſtraverit os internum ægrotantis obſeſſum Aphtis copioſioribus, ſed & eas ſævire in Æſophago, Ventriculo, Inteſtinis præſertim tenuibus, aſpera arteria, eventus docet; quippe poſt illarum lapſum ſæpe tanta copia ſcreatu, quandoque vomitu rejiciuntur, quandoque Catharſi excluduntur, ut aliquis hoc videns certo in admirationem rapiatur, multitudo earum ſæpe enim tanta eſt, ut aliquot pelves eas vix capiant *Vid. Vinc. Ketelaer comment.*, neque hoc adeo mirum videatur, quippe Anatomici in Æſophago, Ventriculo, Inteſtinis numeroſa talia emiſſaria ut ſupra deſcripſimus demonſtrant.

Neque duntaxat eventus has demonſtrat, ſed & inſpectio Cadaverum illas ad oculos exponit, memini enim CL. H. OOSTERDYK-SCHAGT *Profeſſorem & Præceptorem meum maxime venerandum, & non ſine glorioſa Præfatione nominandum*,

nandum, de Aphthis in exercitationibus practicis docentem retuliſſe, ſe anno hujus ſeculi ſexto propriis oculis luſtraſſe & plurimis adſtantibus demonſtraſſe in Cadavere feminæ Phtyſi emaciatæ, in Hepatis, Lienis gibba parte, hinc inde in Meſenterio, in toto fere Inteſtinorum tenuium tractu, Aphthas compactas & lubricas ex albo non nihil flavescentes, illis quæ in lingua, genis internis, faucibus ſæpe obſervantur prorſus ſimiles, præterea idem ille Celeb. Vir anno hujus ſeculi ſeptimo in Cadavere Icterici eas albicantes, & non nihil diſperſas denuo in Hepate, Liene, & Inteſtinis, inſuper & in ſuperficie Renum, Veſicæ Urinariæ pluribus præſentibus videndas exhibuit.

§. IV.

Cauſæ Aphtharum antecedentes.

Hæ ſunt Proægumenæ & Procatarcticæ.

Cauſæ antecedentes Proægumenæ ſunt 1°. humorum Cacochymia in territorio Circulationis, 2°. Collectiones humorum ſpiſſorum degeneraſcentium in locis noſtri corporis ſingularibus 3°. Concurrentia cauſarum dictarum. Haſce mihi propoſui diſtinctiones ut ordo quidam in deſcriptione morbi hujus intricati eſſet, quamvis certum eſt has diſtinctiones non ſemper exiſtere unam ſine altera.

α. Ad claſſem primam harum refero illam humorum viſciditatem ſenibus adeo frequentem, in his enim longo & diuturno multorum annorum circuitu humorum, omni ictu cordis, latera canalium magna vi ad ſe invicem comprimuntur, adeo ut vaſcula minima ex quibus vaſa majora contexta ſunt comprimantur, & latera illorum interna ſibi applicentur, accreſcant & occalleſcant; ſicque elementa magis magisque ſibi invicem adjungantur, oritur hinc rigiditas vaſorum, quæ cauſa eſt quod vaſa in Diaſtole non rite dilatentur, neque dilatatione prægreſſa rite contrahantur, ergo una cauſa ſanguinem propellens imminuitur, indeque humorum circuitus minor & tardior, hinc actio humorum minor in vaſa, & vaſo-

rum

rum viciſſim in eosdem, quod pro effectu habet aſſimulationem humorum imperfectam, & depravatam, & χυλοποιεσιν vitiatam,; hinc & αἱματοποιεσιν minus vegetam, pariter & πνευματοποιεσιν, hiſce ſi tum addas quod in ἐγκεφαλω minima vaſcula eadem cauſa occludantur, patebit minorem & minus validam eſſe ſpirituum ſecretionem, & conſequenter eorum minorem applicationem ad organa motoria; languida hæc ergo his binis de cauſis vis vitæ humores non debito modo aſſimulat, hinc ſanguis indeque ſecreti humores lenti, viſcidi, quæ viſciditas aſſidue augetur a defectu motus.

β. Ad hanc claſſem referenda quoque Cacochymia illa, originem debens vaſis & viſceribus nimis laxis & debilibus & imminutioni motus animalis, inde actio humorum in vaſa, & reactio vaſorum in hos habentur imminutæ, adeoque humorum circuitus eſt minor & tärdior, hinc humores ſunt minus compacti & ſolidi, ſed facile ſecedentes in vaſa lateralia, viscidi ex mora in iisdem.

γ. Ad eandem hanc claſſem pariter pertinet, illa humorum Cacochymia, quæ in febribus continuis, ſed præſertim putridis obſervatur, in his enim vaſcula cutanea, & conſequenter vaſcula aliarum partium ſimillima oppilantur, indicio materiam quandam viſcidam in ſanguine deliteſcere, in his febribus aliquando humorum motus cernitur adeo velox, ut arietent maxime in vaſa conica, dum interim vaſa valide renituntur in hos, hinc particularum validus attritus inter ſeſe, intenditur gradus caloris, dum omnes ſecretiones augentur ad illa organa vbi vaſa ſunt aperta, fit ſanguinis exſiccatio ex particularum aquoſarum conſumptione, humores ergo magis magisque diſponuntur ad concretionem, dum interim motu aucto vaſa ſenſim ampliantur, & recipiunt materiam illam obſtruentem, quæ mora & compreſſione ſenſim privatur particulis ſubtilioribus, hinc naſcitur materia magis viſcida quaſi putrida, qua ſi emiſſaria §. 3. infarciantur, preſſione liquidorum a tergo urgentium attolluntur in tubercula rotunda, parva, tandem ſquammoſa, quæ hic nomine Aphtharum veniunt.

δ. Huc etiam referendæ ſunt Febres Intermittentes continuæ factæ, Intermittentium & imprimis autumnalium materia eſt ſegnior, lentior, & ſæpenumero in his adeſt primarum viarum infarctus ſaburrâ quadam viscida, qua de cauſa hæ febres tanquam Aphtharum cauſæ Antecedentes eſſent referendæ ad claſſem ſecundam cauſarum quæ ponit collectiones humorum ſpiſſorum degenerascentium in locis noſtri corporis ſingularibus, ſed quatenus hæ Intermittentes conſiderantur ut jam mutatæ in continuas, videntur referendæ ad hanc claſſem primam; dictæ illæ febres ſi in initio invaſionis ubi materia nondum eſt temperata, vel diluta vexentur remediis & regimine calidiſſimis, ſtimulantibus validis, funditur quaſi illarum materia & impetu quodam facto ruit in ſanguinem, ibique motu exaltatur, & acuitur, ſtimulando, obſtruendo facit febrem continuam, & producit ſimiles effectus modo memoratos.

Ex hac prima cauſarum antecedentium claſſe evidenter patet, Aphthas ſæpe eſſe pediſſequas morborum ortorum ex imminuta & aucta circulatione, ergo ſunt ſæpe conſequentiæ morborum Chronicorum & acutorum, ſimulque videmus nullam ætatem eſſe immunem ab illo morbo.

Ad ſecundam claſſem cauſarum antecedentium quæ ponit collectionem humorum ſpiſſorum degeneraſcentium in locis noſtri corporis ſingularibus perventum ergo eſt: CL. SYDENHAMUS obſervat materiam quandam Dyſentericam in primis viis collectam Aphtharum cauſam antecedentem, ſi illi materiæ exitus denegetur, per medicamenta âdſtringentia calida, tum adſtrictis ſic vaſis vis vitæ urget in materiam retentam in emiſſariis, antea effluere ſolitam in Inteſtina, 2°. illa materia contenta in primis viis quaſi putrefacta ob exitum denegatum rapitur in ſanguinem, cum eo circulum abſolvit, pellitur ad emiſſaria §. 3. ea obſtruit dum mora, ſtagnatione ſit lentior, ibi eſt Aphtharum cauſa; notat ille reverendus Practicus, purgatione in initio data, atque aliquando repetita, præcaveri poſſe Aphtharum ortum, evidenti ſigno,

ſigno, materiam illam eſſe collectam in primis viis.

Neque ſola collectio materiæ Dyſentericæ, ſed & aliæ Ventriculi, & inteſtinorum impuritates, cauſæ antecedentes hujus morbi eſſe conſuevere, frequens enim eſt videre ructus, flatus, nauſeas, appetitus proſtrationes præcedere hunc morbum, docentes, talem materiæ viſcidæ præſentiam; hæ collectiones ſi non tempeſtive evacuentur tandem tractu temporis vehuntur in ſanguinem, cum eodem circumeunt, attenuantur adeo ut ſubire poſſint emiſſaria §. 3. non vero per eadem transfluentes morantur, incraſſantur, dum interim febri majori, minorive oborta magis in eadem adiguntur, ibique in Aphthas abeunt, hinc videmus quare infantibus & pueris Lumbricis laborantibus hic morbus frequens eſt, hi enim lumbrici obſervantur nidulari in illorum primis viis obſeſſis materia quadam viſcida putredinem quaſi contrahente ex longa mora, calore, tepore; illa enim ſi materia in ſanguinem rapiatur, & in dicta emiſſaria §. 3. pellatur Aphthas non raro ſequi, quis non videt?

Similes Aphtharum cauſæ antecedentes ſæpe ſunt Phtyſis, & Hydrops inveteratæ, modo adſit viſcerum corruptela, itaque & tales ſunt Pleuritis, Hepatitis, Inteſtinorum inflammationes non reſolutæ, in his enim morbis ſanguinis partes aquoſæ ſunt conſumptæ, (velut in Hydrope collectæ in locis in quibus naturaliter liquida illa non habentur,) remanentibus craſſioribus, quæ permeare valent vaſcula paulo majora, illi humores ſpiſſiores ſi vi febris auctæ impellantur in dicta emiſſaria, ea infarciunt, obſtruunt, dum interim humorum velocius motorum impulſu, obturationes illæ attolluntur in Aphthas.

Tertia Claſſis cauſarum antecedentium eſt, quæ continet complicationem cauſarum dictarum. Huncce concurſum cauſarum videmus in Aphthis illis quæ oriuntur[poſt Icterum inveteratum Ex. gr. ex obturatione ductus communis per calculum, vel aliam cauſam, in hoc enim morbo maſſa bilioſa impeditur tranſire in Inteſtinum Duodenum, moratur & extendit porum Biliarium & ductum communem, acrimoniam

quandam ſibi contrahit, regurgitat in Venam Cavam, ex hac venit in cordis ventriculum dextrum, tranſiens per pulmones venit in cordis ventriculum ſiniſtrum, ex hoc pellitur in Aortam, bilis illa tum commixta cum ſanguine ejus craſin vitiat, inducendo putredinem incipientem, illaque materia viſcida, acris, ſtimulans & obſtruens vaſa producit febrem continuam, tumque ex motu velociore ſanguinis difflantur aquoſa tenuia, quippe ſanguis ſolvitur a bile cum eodem circulante, remanentibus craſſioribus, quæ protruſa ad emiſſaria §. 3. ea obturant & obſtruunt, dum interim appulſu humorum a tergo prementium illæ vaſorum obturationes attolluntur in Aphthas; in eodem hoc morbo bilis non profluens in Inteſtinum Duodenum, Chylum ex ventriculo emiſſum & expulſum non attenuat, oritur cruditas & chylus nimis cohærens, hinc tantum tenuior pars chyli nimis cohærentis recepta in vaſa Lactea ad ſanguinem fertur, dum interim craſſior chyli pars ſua glutinoſitate vaſcula hiantia in cavo inteſtinorum obturat, huic accedit quod bile deficiente in primis viis cauſa detergens mucum oblinientem deſit, hinc copia muci augetur, & tenacior redditur, ſicque altera cauſa prædiſponens Aphtharum in primis viis exiſtit.

Viſis itaque Cauſis proægumenis, reſtat cauſas videamus procatarcticas; quæ nocent ſolis prædiſpoſitis ut morbus fiat. Inter *Ingeſta* culpandus venit cibus viſcidus ex nimiis farinoſis non fermentatis, aut ex partibus gelatinoſis animalium ut ex Lacte, Caſeo; uſu enim copioſiore horum, oriuntur cruditates in primis viis viſcoſæ, quæ in ſanguinem allatæ, viſcoſis iterum unitis particulis, Aphtharum cauſa eſſe poſſunt, imo & cibi acidi auſteri acerbi, quales ſunt fructus horæi paulo immaturiores hic quoque contribuere valent, nam tales cibi adſtringunt, incraſſant, coagulant, hinc & Aphtharum cauſæ quandoque ſunt.

Geſta, motus muſculorum nimius culpandus quatenus auget motum humorum, & partes ſanguinis aquoſas diſſipat, & ſic cauſa febris

ſebris continuæ fit. *Quies*, nimia muſculorum quiete, humorum motus inſigniter minuitur, unde illorum actio in vaſa, & vaſorum in illos minuitur, hinc humores fiunt nimis ſoluti, lenti. *Animi affectus*, hi cum multorum & variorum morborum ſæpe cauſæ ſunt, quoque hujus morbi cauſa eſſe poſſunt, ſic aliquando homo alacris ſaniſſimus ad omnes actiones homini proprias obeundas idoneus terrore percellitur, perſentit cordis palpitationem, laſſitudinem membrorum, ſibi ſtatim venam ſecari curat, ſequenti die os illius ſcatet Aphthis ſibi adhærentibus, ſine febre notabili prægreſſa vel concomitante.

Inter *Retenta*, ſic a lochiis ſuppreſſis hic morbus ortus fuit, hæc enim dum retinentur Plethoram faciunt, & ſanguis tum ſtagnando ad vaſa uterina acrimoniam quandam contrahens febris continuæ cauſa eſt, hâc diſſipatis liquidioribus ſi craſſiora determinentur ad emiſſaria §. 3. quis non videt Aphtharum ortum ſequi?

Excreta, ut ſunt magnæ evacuationes, hæmorrhagiæ, quæ liquidioribus particulis ſanguinem privant, vel ſanguinis boni defectum in corpore faciunt, hinc oritur debilitas vaſorum & viſcerum, quæ quomodo Aphtharum cauſa eſt videatur §. 4.

Inter *applicata*. Aër frigidus gelidus, frigidus imbroſus meatus & poros claudens, inſenſibilem perſpirationem, adeo neceſſariam ad ſanitatem magnopore impedit vel imminuit, ergo copia vel omnis vel ejus magna pars, excernenda noſtro de corpore retinetur, plenitudinis vaſorum cauſa eſt, dum interim perſpiranda materia acris fiat, & febrem continuam inducat, quæ qualiter Aphtharum cauſa fiat explicavimus §. 4. Huc faciunt & aëris mutationes ſubitaneæ ex calore majore in frigoris gradum auctum, quibus mutationibus noſtra Plaga & Regio maxime eſt obnoxia, videntur quoque eſſe cauſa frequentiæ Aphtharum gentibus Borealibus.

§. V.

Ex cauſis proægumenis, & procatarcticis videmus cauſam Aphtharum materialem eſſe materiam quandam viſcidam in ſanguine generatam vel delatam, cum eodem circulantem, dein ab eo ſeparatam, & depoſitam ad emiſſaria §. 3. plerumque cum febre, imo quod rarius abſque notabili febre antecedente vel conjuncta, quæ autem materia depoſita ad dicta emiſſaria, eadem obſtruit, dum interim magis magisque adigitur & elevatur in apices conſpicuas vi humorum a tergo urgentium.

§. VI.

Viſis itaque cauſis antecedentibus, & materiali cauſa ſupereſt ut videamus quid fiat ante eruptionem Aphtharum. Oritur *Anxietas* circa præcordia, imo & in Aptharum leuiſſima ſpecie, nam præter impuritates primarum viarum ſæpe præſentes, has præ ſua mole prementes, flatus & ructus ſæpe gignentes, ventriculum diſtendentes, ora ejus claudentes, Diaphragma ſurſum prementes, hinc motui pulmonum reſiſtentes, febris plerumque adeſt, quæ materiam ad Aphthas diſpoſitam in arteriolas pulmonum minores pellit & leviter obſtruit, & materiam illam in Aortæ ſyſtemate præſentem urget in vaſcula minora & emiſſaria, quæ maſſa ubi jam inceperit obſtruere emiſſaria urgetur ab humoribus a tergo appellentibus, & ſic oritur reſiſtentia Cordi ex cauſis dictis, quæ anxietatis ſenſum facit.

Sed & ſupervenit *Stupor & ſomnolentia*; nam materia, quæ in Aphthas eſt mutanda, deliteſcens in ſanguine, cum eo circulum abſolvens, pellitur quoque ad vaſcula Piæ Matris, ibique impedit tranſitum humorum naturaliter per ea transfluentium, hinc minuitur ſecretio Spirituum, quorum imminutio cauſa ſtuporis & ſomnolentiæ eſt.

Adeſt ſæpe *pondus circa ſtomachum*, hoc eſt ad orificium ventriculi ſuperius & ſiniſtrum, numeroſis nervis inſtructum, cum jam vi febris per materiam recipiendam in emiſſaria §. 3.

imo

imo jam jam adactam, oriuntur obſtructiones, vaſcula ſenſim ampliantur, elongantur, ſimul & nervuli adjacentes leviter comprimuntur, hinc ſenſus ponderis; eodem illo tempore ubi febris adeſt, & determinatio fit, ſæpe in ore interno deprehenduntur ſigna leviora inflammationis, ut ardor, rubedo aucta, tenſio, quæ eo ſunt graviora, quo Aphthæ inſtantes erunt acutiores & graviores; paulo poſt in conſpectum veniunt tubercula eminentia, ſolitaria, diſtincta, vel demum ex magna copia quaſi confluentia, tuncque Aphthæ adeſſe dicuntur; partem vero oris, quam prius afficiunt, nemo determinare poteſt, quandoque enim junctis viribus ſimul oriuntur, ſæpe ad angulos labiorum prius apparent, aliquando vero prius uvulam obſident, vel Genas internas, vel fauces, imo frequenter ex imis faucibus ſurſum adſcendunt.

Aphthæ hæ ubi jam ſe viſui ſiſtunt, hæcce ſibi vel quædam horum conjuncta habent, febris ſi Aphthæ ominis boni fuerint inſigniter minuitur, Aphthæ obſidentes apices nervorum linguæ imminuunt guſtum plus vel minus, prout earum copia & denſitas eſt major; imo ubi copioſiſſimæ ſunt & quaſi in cruſtam confluentes, omnino ſaporem abolent, imo obturantes emiſſaria §. 3. in cauſa ſunt, quod liquor ſalivoſus & mucoſus humectans & lubricans non debita copia, vel omnino non in os effundatur, unde os internum, vel & fauces ſiccæ ſunt unde non raro deglutitio moleſta eſt, ſique Æſophagus, Ventriculus, Inteſtina, eadem labe Aphthoſa afficiantur, eadem ſiccitas in his obtinet, hinc tum appetitus pro magna parte imminuitur, vel totus proſtratur, & quia venæ reſorbentes ſimiliter cruſtulis Aphtharum obteguntur illarum quoque actio impeditur, ſed & venæ Lacteæ ad ſua initia hærentes inter arteriolas obſtructas ſimiliter obteguntur, & comprimuntur a vi humorum a tergo urgentium extendente, hinc chyli introitus impeditur, & ſanguis novo chylo non reficitur, neque nutritio fit, hinc oritur debilitas, & tandem ſi non ſuccurratur, mors; interim ſi Aphthæ exſiccantur, ſolvuntur & per ſquammulas ſi ſolitariæ vel diſcretæ fuerint, decidunt;

cidunt; ubi vero in cruſtoſam expanſionem coivere tum cruſta illa prius varie finditur, ſolvitur & per partes cadit.

Aphthis itaque deciduis, ubi paulo graviores fuere hæc vel quædam horum ſubſequuntur; partes illæ oris quæ obſeſſæ fuere, jam privatione membranæ os internum ſuccingentis acutiſſime ſentiunt, quia nervi nudi hærent, & ſi forte Æſophagus, Ventriculus, & Inteſtina obſeſſa fuerint ſimiliter, acutus ſenſus quoque ibi habetur, adeo ut non raro ſingultus eveniat; emiſſaria illa arterioſa ubi in morbi decurſu fuere dilatata, non raro ſalivatio ſequi ſolet, & ſi magnopere dilatata fuerint ſanguis ruber ſæpe pleno ſaltu exſilit, ubi vero emisſaria Æſophagi, Ventriculi, Inteſtinorum, emiſſarii Pancreatis, Hepatis, ſimiliter ſunt dilatata frequens eſt videre Diarrhæam, vel Dyſenteriam cruentam; pro variis functionibus læſis, varia Aphthis ſubſequuntur, quæ ſi omnia hic apponerentur limites ſpeciminis hujus nimis excreſſerent, nos vero, brevitati ſtudentes, pro exemplo addimus Aphthas aliquando adeo copioſas eſſe ut in cruſtam ſatis craſſam adunentur, qua non ſolum perſpiratio impeditur ſed ulcera fæda oriuntur ſub cruſta ſed & partes ſubjectæ obſtructis adeo vaſculis privantur affluxu & refluxu humorum unde non raro gangræna ſubſequi poteſt in ore, quæ ſi fiat in parte palati ſtabilis ex oſſibus ſubjectis conſumpto coriaceo illo integumento os denudatur, cadit; imo & Gangræna oritur inde in primis viis; Aphthæ obſidentes magno numero membranam internam Laryngis eam deſtruunt, conſumunt, hinc Larynx interne non humectatur neque muco naturali oblinitur, hinc ex ſiccitate, & ariditate illius oritur raucedo ſive vox clangoſa per totam continuans vitam.

§. VII.

§ VII.

Aphtharum variæ Species.

Ut morbi omnes ejusdem generis differunt magnopere inter ſe ratione magnitudinis, durationis, periculi; ſic ſe res quoque habet in hoc morbo, ideoque differentiæ primariæ memorandæ ſunt, & 1°. quidem differunt Aphthæ, quod aliæ, aliis ſunt copioſiores, unde quædam ſunt diſcretæ, quædam vero ex magna denſitate confluentes.

2°. Differunt quod quædam obſident oris partem, vel quasdam partes, aliæ totum os internum, & fauces ſupremas, aliæ os internum, fauces ſæpe & Æſophagum, Ventriculum, Inteſtina præſertim tenuia, vel ſimul alias corporis partes, ut Hepar, Lienem, Meſenterium, Renes, vel quasdam ex dictis.

3°. Differentia deſumitur a loco quo prius oriuntur, & modo quo progrediuntur, aliæ oriuntur prius ex lingua, vel palato, uvula, cum magna inconſtantia loci prius affecti, aliæ junctis quaſi viribus prodeunt, aliæ ex ore interno ortum primum habent, aliæ vero prius oriuntur, ex imis faucibus adſcendendo.

4°. Differunt ratione Coloris; quædem enim ſunt albæ pellucentes quaſi, referentes fere colorem margaritarum; aliæ vero coloris albi ſinceri, ex magna denſitate; ſed & aliæ ſunt fuſcæ, flavæ, lividæ, imo quandoque quod rarius nigræ.

5°. Aliæ aliis ex magna tenacitate diutius perſtant, & illæ quæ diutius adhærere conſueverunt ſunt coloris ſinceri albi.

6°. Quædam non aut ſaltem raro renascuntur, tales ſunt albæ pellucentes coloris margaritæ, ſuperficiariæ plerumque tantummodo os internum obſidentes; quædam vero tarde, quædam citius redire ſolent, inter has quæ citius renaſcuntur primariæ ſunt albæ opacæ ex magna denſitate.

§. VIII.

Aphtharum Prognoſis.

Ut de eventu harum quid certi Medicus prædicere valeat, ſerio illi eſt attendendum, an Aphtharum eruptio levamen attulerit ægro, obſervandæ quoque ſunt illarum differentiæ, & effectus, imo animus advortendus eſt ad genium morbi conjuncti, ad ſymptomata, ætatem, ſexumque;

Aphthas igitur dupliciter conſideramus 1°. quatenus ſunt mitioris indolis & hinc boni præſagii; 2°. quatenus ſunt malæ indolis hincque triſtis præſagii.

Bonæ indolis bonique præſagii ſunt illæ, quæ non gravibus conſequentiis affligunt, ſed potius ægrum a morbo liberant vel levant, atque hæ Criticæ dici merentur; tales eſſe novimus ſi fuerint albæ quaſi pellucentes, tenues, molles, ſparſæ, ſuperficiariæ, os internum vel alias ſimul quasdam partes obſidentes, illæ enim nil mali poſt ſe relinquere ſolent, nam color illarum albus pellucidus ponit materiam illarum ſaivoſam, mucoſam, non multum degeneratam, tenuitas docet illas non eſſe ortas cum violentiſſimo humorum motu, quod & mollities quoque docere videtur, & quia ſparſæ ſunt, functiones non inſigniter lædunt neque abolent, & quum ſuperficiariæ ſunt nec diu nec pertinaciter adhærent, ſed cito & facile decidunt, quamvis tempus lapſus illarum non facile determinari poteſt, dictæ illæ Apthæ raro renaſci ſolent, ſique renaſcantur ſemper redeunt minori copia, licet hæ Aphthæ ex indole ſua mitiore boni ſint præſagii, attamen ſemper conſideranda ſunt ſymptomata morbi conjuncti, frequens enim eſt videre Practicis ægros interire, etiamſi Aphthæ boni indolis obſervabantur, ſed tum cauſa mortis non Aphthis, ſed conjuncto morbo vel ejus Symptomatibus debetur; itaque Medicus in bono præſagio hujus morbi prodigus non ſit, ne in ludibrium Ars Medica & ejus fama eant.

Ma-

Malæ indolis triſtiſque præſagii imo ſymtomaticæ ſunt albæ opacæ, confluentes lardicoloris, duræ, tenaces, profundæ, aſſiduo refectæ, quæ ſæpe ſolent ſurſum ex imis adſcendere faucibus probabiliter ex Æſophago, vel Ventriculo demum ſe in ore viſui ſiſtere, partes obſeſſas ut plurimum omni functione privare, copiamque materiæ ingentem denotare, ſiquidem rariſſime ex his reſurgant miſeri afflicti, attamen pejoris præſagii ſunt fuſcæ, flavæ, lividæ, nigræ quarum malignitas pari ordine, ac hic deſcribuntur, procedit, quæ eo periculoſiores in genere ſunt, quo copioſiores adſunt, & plures partes obſident, & functiones lædunt, & abolent, docent enim humores inſigniter vitiatos, putre*d*inem, gangrænam, unde hæ fere inſtantis ſunt mortis prænunciæ.

Genius morbi conjuncti eſt obſervandus, nam Aphthæ illæ quæ oriuntur in morbis in quibus corruptela viſcerum & humorum adeſt, ut in fine phtyſis pulmonalis inveteratæ mali ſunt præſagii imo utplurimum certo lethales, idem obtinet ſub finem gravioris Peripneumoniæ, Hepatitidis ſi ſimilis corruptela juncta eſt, & Hydropis inveteratæ, ubi & ſerum aquoſum mora, calore, putreſcere incepit, ſic & in fine febris Dyſentericæ (non ita cum tenore) ubi materia morbifica depoſita ad primas vias opportuno tempore non evacuata fuit, ſed in ſanguinem migravit, unde Aphthæ ortæ ſunt quæ fere inſtantis mortis indicia ſunt, ut notat Cl: Sydenhamus.

Ætas quoque conſideranda venit; ubi enim oriantur hominibus Ætate provectis ex cauſa §. 4 *l.* α clamant vires vitæ effetas, hinc ſumme periculoſæ.

Sed & ſexus quoque conſiderandus eſt, mulieri enim gravidæ, ſi oriantur Aphthæ paulo graviores, morbus boni præſagii eſſe non poteſt, nam abortus metuendus eſt; probabile enim videtur vaſcula uterina ſimillima emiſſariis arterioſis §. 3. deſcriptis, & vaſcula Chorii arterioſa, ſæpe materia aphthoſa eſſe obſeſſa, & hinc humores debita copia non ferri ad Embryonem, dum interim vaſcula illa obſtructa lacerantur; præterea Aphthæ aliquando magna copia obſidentes venas reſorben-

bentes, & venas lacteas, ingreſſus Chylo negatur, hinc ſanguis non reficitur, nutritio magnopere vitiatur, unde mater gravida non refecta ſufficiens nutrimentum Embryoni ſuppeditare nequit, dum interim ſanguis non refectus acrimoniam contrahens febrem continuam facit, cujus impetu ſolvuntur vaſcula illa per quæ humores feruntur, ad Embryonem, & oritur abortus.

§. IX.

Aphtharum Curatio.

Aphthæ ubi paulo graviores ſunt (enim omnium leviſſimæ vix multum remedii requirunt, ſibi nam in his natura ſufficit) exigunt cautelam inſignem, ne in morbos alios graves mutentur.

Varia variis temporibus contra hunc morbum fuere excogitata & applicata, quorum multa ob ſiniſtrum effectum in hoc morbo hodiernis temporibus nomine Aphtharum inſignito, ſunt rejecta, imo nec defuere qui pannis rudioribus, & plagis eburneis cruſtam Aphthoſam abradere vel elevare conati ſunt, quæ encheireſis nullum alium habuit effectum quam provocatas hæmorrhagias, inflammationes dolentiſſimas, ulcera.

Hiſce vero temporibus fortunatiori cum ſucceſſu illarum curatio abſolvitur, animum advertendo ad quinque Indicationes, iisque ſatisfaciendo, prima quarum in eo conſiſtit, ut humorum vitalium impulſus in partes excitetur, temperetur, ut ſuppeditato liquido inferne ad reſolutionem, laxationem, lapſum diſponantur; excitandus enim eſt impulſus humorum vitalium ubi eorum motus languet, ne languido illo motu Aphthæ impediantur ultra erumpere, & ne materia illarum detineatur in ſanguine & forte graviores producat morbos, ex ejus depoſitione ad partes nobiliores, ſed ut lapſus illarum acceleretur; ſed ubi motus humorum eſt nimis velox, tem-

temperandus eſt, ne humores reliqui particulis ſuis liquidioribus priventur, neque gangræna ſub Aphthis oriatur.

Indicationi huic primæ ſatisfaciunt, aquoſa multa, calida diluentia, reſolventia, abſtergentia epota; tales ſunt decoctiones, vel emulſiones *avenæ*, *hordei*, *amygdal: dulc. excorticat*; *piſtachi.*, *ſem. quatuor frigid. major. & minor.*, decoctiones *herb. parietar. alchymil.*, *flor. ſambuc.*, *papav. erratic.*, *violar.*, *Rad. ſcorſoner.*, *ſiſar. Germanor.*, *Glycirrh.*, *Gramin.*, *Chinæ*, *Salſeparill. Bulbor. Raparum* quibus addi poteſt *ſal. prunell. ſal. Polychreſt*, *nitrum*, *mel.*; Obſervando quod ubi plus eſt diluendum *aquæ* copia eſt augenda, ubi plus eſt reſolvendum ibi imprimis *Nitrum & mel* majori copia danda, & quo plus eſt abſtergendum eo plus *mellis* eſt addendum ex dictis ſumantur pro neceſſitate, ut calida uſurpentur, omne enim frigus cane pejus & angue hic fugiendum, nam impedit ulteriorem determinationem materiæ Aphtharum ad hæc emiſſaria, Aphthas conſtringit unde aliquando ſe ſubducere videntur, arctantur vaſcula, oritur calor, tumorque inflammatorius.

Attamen ſæpe contingit ut vidimus §. 3. numeroſam Aphtharum non ſolummodo os internum, ſed Æſophagum, Ventriculum, Inteſtina obſidentium eſſe adeo copiam, ut venæ reſorbentes, venæ Lacteæ vix aliquid vel omnino nihil transmittant, & hinc cibo, potui, medicamentis ingreſſus negetur; in tali caſu non eſt acquieſcendum in iis quæ per os aſſumuntur ſed corpus eſt nutriendum, medicamentis idoneis ingreſſus parandus per venas bibulas externi corporis, itaque ex prædictis fieri poſſunt Balnea, & fomenta calida diluentia, reſolventia, abſtergentia, ſimul & nutrientia, qua de cauſa non inconveniens erit addere his ſerum Lactis imo ex iisdem Enemata aliquoties injiciantur ope Clyſteris. Cæterum ubi cibi aſſumi poſſunt, optimi ſunt tenues, diluti, non multa ſubactione indigentes, tales ſunt decocta *panis avenæ*, cum aqua & *ſero Lactis*; vel emulſiones *Amygdalar: dulc:* &c. ſed quoniam hi cibi quandam inertiam ſecum habent, & actiones viſcerum Chylopojeticorum immaniter immi-

nutæ deprehenduntur, conveniet addere his aliquid *Vini* vel *Hydromellis* ut concilietur activitas quædam.

Supeditata ergo copia liquorum dictorum, ſecunda indicatio eſt, cruſtas Aphtharum diſponere in facilem citumque lapſum; huic indicationi ſatisfaciunt liquores calidi, laxantes, emollientes, detergentes, & ſimul putredini quodammodo adverſi, præterea requiritur in his liquoribus dos illa ut non ſubito dilabantur, ſed diu adhæreant & vires ſuas melius experiantur partes obſeſſæ, tales autem ſunt decoctiones calidæ *fol. malvæ*, *altheæ*, *parietar: verbaſci*, *mercurialis*, *alchymillæ*, *ficuum pinguium*, *ſucci bulborum*, *Raparum non decorticatarum* ne pereat vis abſtergens, *addito melle*, *ſyrupo altheæ Fernelii*, & ſi metus ſit putredinis *acetum* addi poteſt ſed pauciſſima copia; ex dictis fiant oris Collutoria, Gargariſmata quibus os internum aſſiduo humectetur, & ut partibus internis proſpiciatur, æger hanc decoctionem hauriat bibat; in hoc caſu convenit aliquoties dare Cremorem Lactis tepidum ad cochlearia aliquot, in his continuandum eſt donec Aphthæ deciderunt.

Aphthis itaque deciduis, tertia oritur indicatio, nempe ut excoriata demulceantur, & tenera roborentur; ſtatim enim poſt lapſum Aphtharum integumento ſuo ſubjacentes nervuli privantur, præſertim ubi tenacior fuerit morbus, hinc nervuli nimis acute ſentiunt, ergo ſtatim ſunt demulcendi anodyno molli, quod commode peragitur *Syrupo Papaver. Alb. Dyacod. Cremore Lactis*; ex quibus linctus fiat, qui diu & aſſidue in ore eſt continendus & obvolvendus, & ut interiora demulceantur fiat decoctum leve emolliens ex præſcriptis, cui addatur *Syrupus Papav. Alb.* demum & tenera ſunt roboranda, itaque in uſum vocanda ea quæ illis non nihil robur augent, fiat ergo decoctio *fol. recent. Agrimon.* addito *mell. roſar.* vel. *Syrup. roſar.*, qua os ſæpe eſt colluendum, interea ut & interioribus proſpiciatur, hauriat æger hanc decoctionem.

Aphthæ, quo copioſiores & graviores exſtitere, eo major quoque læſio eſt, vaſcula enim tum ſunt plus extra tonum dilatata & conſequenter nimiam copiam liquoris ſtiliant, ubi febris eſt

ſeda-

ſedata, & Urina hypoſtatica, quæ ſæpe in hoc morbi ſtadio quaſi furfuraceas Aphtharum ſquammulas continet, ſi & pulſus ſit liberior, tum novimus vias paulo ante obſeſſas, jam eſſe expeditas & liberas, tum quinta oritur indicatio, quæ eſt ut effluxus liquorum corpus exhauriens ſummo cum periculo, ſiſtatur per roborantia; ad hanc roborationem CL. SYDENHAMUS in uſum revocabat *Cort. peruvian.* quam ſolam ſufficere ad hunc ſcopum docet; conveniunt & hic decoctiones *Rad. Oxylapat.*, *Cort. Tamariſc. herb. Agrimon.* vel leviſſima decoctio *Cort. Granator.* vel infuſio *Catechu*; hac vel ſimili decoctione æger colluat os ut emiſſaria dilatata roborentur, & ſiſtatur copioſus ſalivæ vel & ſanguinis effluxus in os & ut ſimiliter emiſſaria dilatata primarum viarum roborentur, eadem decoctio propinetur, hauriatur ab ægro ut præveniatur vel ſaltem ſiſtatur Diarrhæa, vel Dyſenteria cruenta, quæ non raro Aphthas conſequi ſolent.

Aphthæ ut in ſuperioribus vidimus ſæpe tanta multitudine Æſophagum, Ventriculum, Inteſtina obſident, ut nil certius ſit quam quod ſquammulis earum jam deciduis maxime graventur primæ viæ; itaque oritur quinta indicatio, quæ poſtulat ut ſquammulæ illæ eliminentur ex corpore, per purgans roborans, ne vaſcula paulo ante roborata, denuo debilitentur; itaque hic convenit uſus Rhei barbari, & Myrobalanorum Citrin. ſine nucleis vid. CL. BOERHAAVE Mat. Medic. pag. 171. quæ duo prædita ſunt vi mirabili purgante & demum adſtringente.

Sæpe contingit, ut vidimus in ſuperioribus, morbum hunc eſſe adeo gravem & validum ut partes ſubjectas eroſerit ulcere fædo, imo aliquando Gangrænam poſt ſe reliquerit, hisce ſuccurrendum eſt arte Chirurgica, juxta ſuam naturam, itaque huic operi ſuperſedemus & imponimus huic ſpecimini

F I N E M.

COROL-

COROLLARIA.

I.

Tunica Ventriculi & Inſteſtimorum Aphthoſa Lienteriam creat.

II.

Aphthæ & ſcabies magnam inter ſe habent convenientiam.

III.

Sanguis & cruor in robuſtiſſimis eſt denſus, lentus, blandus.

IV.

In morbo acuto inflammatorio, ſanguis ex Vena emiſſus aliquando eſt tenuis, dilutus.

V.

Vomitum vomitu curari non ubique procedit.

AD

AD

Præſtantiſſimum Doctiſſimumque

JUVENEM
JOANNEM KNEPPELHOUT,

Cum poſt Diſſertationem Inauguralem publicam de Aphthis ſummis in Medicina honoribus & Privilegiis decoraretur.

Siccine poſt varios me deſeris uſque Labores
Non unquam votis jam revocande meis!
Deſeris, o lateri comes indiviſe tuorum!
Parsque ſodalitii non inhonora mei!
Deſeris, heu, quem Leida tuis adjunxit amicis,
Cui ſæpe in ſtudiis dulce Levamen eras.
Haud tamen invideo, quamvis mihi triſte, receſſum,
Sorte vel in Patria nobiliore frui.
Poſt exantlatos ſtudioſa mente Labores
Jam mercede decet muneribuſque frui.
Naſcenti puero quoniam riſere Camænæ,
Non fuit ingenio Pallas iniqua tuo.
Docte vir, æternum peperit cui Laurea nomen,
O Juvenum Princeps! quis tibi digna canet?
Eloquar an ſileam? cum ſit mihi curta ſupellex,
Pieridum pleno nec datur ore loqui.

D *Cum*

Cum tam prudenter ſcrutaris ſemina morbi
Materiem vaſtam perſequeriſque brevi.
Ardua moliris, Sophoclæo digna Cothurno,
Quæ tam prudenti ſunt bene cæpta manu.
Eſt aliquid, veras morbi cognoſcere cauſas,
At tua per præceps gloria vadit iter.
Ferte Triumphales, ſic poſtulat hora, Coronas,
Quotcunque Aonium continuere nemus.
Sic is, fraterno mihi junctus amore ſodalis,
Cujus & in multis vera probata fides,
Splendeſcens Titulis, Lauroque decorus honeſta,
Ad Patrios ſalvus gaudeat ire Lares.
Et vitæ tandem ſatur, & maturior annis,
Conſcendat rutili ſidera celſa Poli.

P. VINK.